

afkomstig van degenen die in de dagelijkse praktijk te maken krijgen met de belastingheffing, zoals de belasting-ambtenaar, de belastingbetaler, zijn adviseur en de fiscale rechter. Zij kunnen aangeven hoe het individu in de huidige rechtspraak denkt over de belastingheffing en over de belastingwetgeving.

1.3.1 De opinies uit de rechtspraak

Voor het verkrijgen van inzicht in de heersende opinies uit de belastingpraktijk werd gebruik gemaakt van schriftelijke interviews en van dossieronderzoek.⁴⁵ De aldus verkregen informatie is terug te vinden in de bijlagen 1 en 2. Bijlage 1 betreft de opzet van de manier de vermelde opinies werden verkregen; bijlage 2 geeft de ontvangen antwoorden.⁴⁶ De resultaten van het dossieronderzoek zijn niet direct in deze rapportage terug te vinden, omdat voor de daardoor verkregen gegevens een geheimhoudingsplicht geldt. Wel werd aangegeven of en in hoeverre de opinies, zoals deze uit de literatuur en de berichtgeving van de belastingdienst blijken, overeenstemmen met de opinies, zoals deze in de belastingpraktijk bestaan. Hiervoor wordt verwezen naar de hoofdstukken 3 en 4 van dit onderzoek. Daarin zijn deze opinies gedeeltelijk terug te vinden.

Er werd gevraagd naar individuele ervaringen met het oplossen van fiscale geschillen. Bij het oplossen van fiscale geschillen krijgt de burger immers het meest te maken met de uitvoerbaarheid van zowel het materiele als het formele belastingstelsel. Zo wordt inzicht verkregen in de problemen die burgers ondervinden bij de uitvoering van de belastingwetgeving. Indien blijkt dat er werkelijk sprake is van problemen in de belastingpraktijk, dan moet zowel de wetgever, als ook de rechter en de belastingdienst daarmee rekening houden. Op die manier kan de belastingheffing worden gebaseerd op het werkelijke rechtsbewustzijn en niet op een verondersteld rechtsbewustzijn.^{47 48}

Aandacht voor de concrete ervaringen met de belasting(wetgeving) is nodig omdat het belang van de individuele burger een centrale plaats inneemt in het filosofisch en

weg moet z.i. een onderzoek "naar de wezenlijke inhoud van het rechtsbewustzijn" worden ingesteld." (blz.4)

⁴⁵ W.J. de Langen[13]: "Aan een onderzoeker op het gebied van het recht van een bepaald land staan ter beschikking de voor hem waarneembare rechtsoordelen, welke uit het verleden bewaard zijn gebleven in het geschreven recht van vroeger en nu, in de rechtspraak, in het recht van de administratie, in uitingen van schrijvers en sprekers, benevens die welke hij door introspectie kan verkrijgen. Niet waarneembaar zijn voor hem de feitelijk bestaande rechtsoordelen welke rusten in het rechtsbewustzijn van zijn medeburgers en slechts door een enquête of referendum aan het licht kunnen worden gebracht." (blz.5,10)

⁴⁶ De interviews werden afgenomen via daarvoor speciaal opgestelde vragenlijsten, omdat op deze wijze "structuur" kan worden aangebracht in de ontvangen antwoorden. Deze vragenlijsten bevatten veelal "open" vragen, omdat op deze wijze ruimte kan worden gegeven aan de zedelijke oordelen, die in het rechtsbewustzijn worden gevormd naar aanleiding van in de praktijk opgedane ervaringen. Het betreft derhalve de subjectieve gevoelsbeleving van individuen uit de belastingpraktijk.

⁴⁷ J.A.J. de Vries[2, blz.21,22].

⁴⁸ W.H. van den Berge[3]: "Belastingheffing welke in overeenstemming is met het algemeen rechtsbewustzijn staat sterk en is verantwoord." (blz.134)